

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО - ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 2 (49)

Вінниця, 2025

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Ідентифікатор медіа – R30-01367
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- Дисемінація передового педагогічного досвіду
- Challenges in Education
- Відомі імена року
- Проби пера
- Конкурси
- Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 11 від 15 травня 2025 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкач С.А. (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини)

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 2(49) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2025. 165с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2025

ЗМІСТ

НОПЯТІККИ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

АСАУЛЕНКО АНАСТАСІЯ, СЕНСИТИВНІ ПЕРІОДИ РОЗВИТКУ	5
БАКЛАНСЬКА АЛІНА, ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГРИ ЯК ПРОВІДНОГО ВИДУ ДІЯЛЬНОСТІ.....	8
БЕВЗА ДІАНА, МЕТОДИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У СУЧАСНІЙ РОДИНІ	11
ПОГРЕБНЯК ДІАНА, СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ У РОБОТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	15
ЗАСТАВНІЮК ЛЮБОВ, ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ...	19
ЗРАЛКО АННА, ІНТЕРАКТИВНІ ДИТЯЧІ СВЯТА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	23
ПЕТРИЧКО КАТЕРИНА, ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ НАРОДНОЇ МАТЕМАТИКИ В ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	30
ПЛАХОТНА АЛЛА, РОЗВИТОК ПАМ'ЯТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ..	35
ПОСТУПАЙЛО АННА, ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	39
БОГОЦЬКА ВАЛЕНТИНА, СЕГЕДА МИКОЛА, МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	44
СИВАК МАРИНА, РОЗВИТОК ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	47
ПИЛЯВЕЦЬ ТЕТЯНА, РОЗВИТОК МОРАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	51
СОРОЧАН КАРІНА, ПОЗАКЛАСНА РОБОТА В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	56
ШАФАР ІВАННА, РОЛЬ СІМ'Ї У ПСИХОЛОГІЧНОМУ РОЗВИТКУ ДИТИНИ ПІД ЧАС КРИЗОВИХ ПОДІЙ	62
ЯГНІЧ НАТАЛІЯ, ФОРМУВАННЯ СВІДОМОСТІ У СТАРШОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ВІСІ.....	65

КУЛЬТУРА, ЛІТЕРАТУРА ТА ФІЛОЛОГІЯ

У ДОСЛІДЖЕННЯХ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

МАРУСІНА ЮЛІЯ, ПОНЯТТЯ КУЛЬТУРИ ТА КУЛЬТУРНОГО «БУМУ»	71
ГУМЕНЮК ІРИНА, КОЛИ ЛЮБОВ УБИВАЄ: ФЕМІНІСТИЧНИЙ І ПСИХОАНАЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ РОМАНУ «КОХАННЯ» АНДЖЕЛИ КАРТЕР ..	74
ДОЛІШНЯ КАТЕРИНА, ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З КОМПОНЕНТОМ FOOD В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	82

KOLIESNIKOVA IVANNA, SENTENCE AND QUASI-SENTENCES IN MODERN ENGLISH	88
ЛАСКОРУНСЬКА АНАСТАСІЯ, ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ СЛЕНГУ: МІЖ КУЛЬТУРОЮ І МОВНОЮ ГРОЮ	94
ОШІВСЬКА ОЛЕНА, ВЛАСНІ НАЗВИ В АНГЛОМОВНІЙ РЕКЛАМІ	98
СКАЛЕЦЬКА СОФІЯ, ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ "ВІЙНА" В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ ПРО ВІЙНУ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І МЕДІЙНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ	105
СЛЮСАР МАРИНА, COEXISTENCE OF SOCIOLECTS AND REGIONAL DIALECTS IN ENGLISH-SPEAKING COUNTRIES	109
СОЛОМСЬКА ВІКТОРІЯ, STYLISTIC DEVICES IN DIGITAL JOURNALISM: EXPRESSIVE STRATEGIES IN ONLINE MEDIA TEXTS	114
ТИМОШЕНКО ВАДИМ, СИМФОНІЯ ВТРАТИ Й НАДІЇ: КУЛЬТУРНИЙ СИНТЕЗ У РОМАНІ “НОРВЕЗЬКИЙ ЛІС” ХАРУКІ МУРАКАМІ	117

ІННОВАЦІЇ СУЧАСНОЇ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

ЗВІРИК ЛЮДМИЛА, НАВЧАННЯ БІГУ НА КОРОТКІ ДИСТАНЦІЇ	123
КЛАНЦАТА ВІКТОРІЯ, ІНТЕРАКТИВНІ ПЛАТФОРМИ ТА МОБІЛЬНІ ДОДАТКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ФОНЕТИЧНИХ УМІНЬ ТА НАВИЧОК УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	129
КОЗЮЛЬКО АНАСТАСІЯ, МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНИХ РИС ХАРАКТЕРУ ДІТЕЙ	135
ПРИСЯЖНЮК ДМИТРО, МАРТИНЮК ВІКТОР, БИСТРИЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР, ОЗДОРОВЧИЙ ЕФЕКТ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ	140
КАСЬКО ОЛЕНА, STEM-ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ	145
ПРИСЯЖНЮК ДМИТРО, МАРТИНЮК ВІКТОР, БИСТРИЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР, ВІДБІР ТА ОРІЄНТАЦІЯ У СИСТЕМІ СПОРТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛЕГКОАТЛЕТІВ	151
СТОРОЖУК НАТАЛЯ, КАСЬКО ТЕТЯНА, ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ	156
СТРАТІЙЧУК НАТАЛІЯ, МУЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК	159

ВИМОГИ до підготовки науково-методичних статей Збірника «ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу»	166
---	-----

СЕНСИТИВНІ ПЕРІОДИ РОЗВИТКУ

УДК 159.922.7-053.6

АСАУЛЕНКО АНАСТАСІЯ

здобувачка вищої освіти філологічного факультету

Науковий керівник: БАРЩЕВСЬКА І.В.

викладач кафедри шкільної педагогіки, психології та окремих методик

Комунального закладу вищої освіти

«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Розвиток особистості людини відбувається нерівномірно і супроводжується періодами підвищеної сприйнятливості до впливів зовнішнього середовища. Ці періоди називають чутливими, оскільки саме в цей час формуються найбільш значущі психофізіологічні характеристики, когнітивні здібності та соціальні навички. Метою даного дослідження є аналіз особливостей чутливих періодів розвитку учнів середніх класів, виявлення ключових показників, що впливають на їхнє навчання та адаптацію.

Чутливі періоди розвитку були предметом численних досліджень у галузі нейропсихології, педагогіки та когнітивної науки. Л. С. Виготський наголошував на значущості «зон найближчого розвитку», які визначають оптимальний період для навчання та розвитку навичок. У працях Ж. Піаже описано вікові стадії когнітивного розвитку, що пояснюють, як змінюється сприйняття інформації у дітей різного віку [1]. Дослідження М. Монтесорі підтверджують, що чутливі періоди визначають здатність дитини до навчання та адаптації до нових завдань [2].

Сучасні дослідження Л. Габард-Дурнам та К. Маклафлін доводять, що вік 6-12 років є критичним для розвитку когнітивних навичок, тоді як підлітковий

період характеризується нестабільністю емоційного стану та підвищеною чутливістю до соціального впливу [3]. Особливу увагу приділяють дослідженням нейропластичності мозку К. Вудард та С. Поллак, які демонструють, що вік 10-14 років є критичним для формування аналітичного мислення, а також для розвитку емоційної регуляції [4]. Усі ці дані свідчать про необхідність адаптації освітніх методик до вікових особливостей розвитку учнів. Отже, наукові дослідження підтверджують, що чутливі періоди є ключовими для розвитку мовлення, мислення, моторики, емоційної регуляції та соціальної адаптації.

Поняття чутливості розвитку вперше було введено у працях М. Монтесорі. Було доведено, що розвиток навичок і здібностей відбувається нерівномірно та має визначені часові межі, протягом яких навчання найбільш ефективне. Умовно чутливі періоди можна розділити за віковими категоріями:

- дошкільний вік (розвиток мовлення, моторики, соціальної взаємодії);
- молодший шкільний вік (когнітивні процеси, навчальні навички, саморегуляція);

- підлітковий вік (ментальні та емоційні аспекти, соціалізація, моральні орієнтири) [2].

Сенситивні періоди є визначальними для формування особистості. Пропущення відповідного часу може призвести до труднощів у навчанні, поведінкових розладів та емоційної нестабільності. Важливу роль у цьому відіграють зовнішні фактори: вплив родини, соціального середовища, педагогічних методів та індивідуальних особливостей учня.

Дослідження проводилося серед учнів 4-9 класів. Метою експерименту було визначення особливостей прояву сенситивних періодів у різних вікових групах та аналіз впливу зовнішніх факторів. В роботі орієнтувались на когнітивні, ментальні, психологічні та фізіологічні показники. У дослідженні використовувалися такі методи:

1. **Спостереження** – протягом трьох місяців здійснювалося систематичне відвідування уроків у досліджуваних класах. Аналізувалася поведінка учнів під час навчального процесу, рівень зосередженості, реакція на завдання.

2. **Анкетування** – серед учнів було проведено опитування, що включало 25 питань, спрямованих на виявлення рівня мотивації, емоційного стану, особливостей сприйняття навчального матеріалу.

3. **Аналіз успішності** – порівнювалися поточні оцінки учнів за останні три семестри для відстеження динаміки розвитку когнітивних здібностей.

4. **Психодіагностичні методики** – використовувалися адаптовані тестові методики, зокрема шкала когнітивної

гнучкості, тест рівня тривожності Спілбергера, тест емоційного вигорання Маслач.

Когнітивний показник. Рівень засвоєння нового матеріалу знижувався з віком через когнітивну навантаженість. У 4-5 класах 72% учнів ефективно запам'ятовували нову лексику, що пояснюється природною пластичністю мозку та високою мотивацією до навчання. У 6-7 класах, коли починає активно розвиватися аналітичне мислення, 65% учнів легко узагальнювали інформацію та встановлювали логічні зв'язки. У 8-9 класах показник засвоєння матеріалу знизився до 49%, що пов'язано із зростаючою складністю навчального навантаження, стресовими факторами та зниженням уваги.

Фізіологічний показник. Фізична активність зменшувалася з віком через зміну інтересів та збільшення академічного навантаження. У 4-6 класах 81% дітей активно рухалися на перервах, що сприяло підтриманню концентрації уваги та зниженню рівня стресу. У 8-9 класах цей показник знизився до 45%, що могло впливати на зниження рівня концентрації (68% учнів скаржилися на втому). Також у підлітковому віці почали з'являтися гормональні зміни, які впливали на загальну працездатність та рівень енергії.

Психологічний показник. Емоційна стабільність учнів значно змінювалася залежно від віку. У 4–5 класах більшість дітей (близько 80%) мали високий рівень допитливості та позитивного ставлення до навчання. У 6-7 класах емоційна лабільність зростала – 59% учнів частіше переживали стрес перед контрольними

роботами, що пояснюється змінами у когнітивному сприйнятті та зростанням очікувань з боку вчителів. У 8-9 класах рівень тривожності підвищувався до 54%, що пов'язано з переходом до складніших предметів, зростаючими соціальними вимогами та підготовкою до майбутнього вибору професійної діяльності.

Ментальний показники. Мотивація до навчання змінювалася залежно від рівня самостійності та усвідомленості учнів. У 4-6 класах 78% учнів демонстрували високу активність у навчальному процесі завдяки зацікавленості та ігровим формам навчання. У 8-9 класах цей показник знизився до 42%, що пояснюється зростаючими вимогами, меншою підтримкою від вчителів, підготовкою до екзаменів. Водночас рівень рефлексії зростав: 63% учнів старших класів почали глибше аналізувати власні сильні та слабкі сторони, що свідчить про розвиток

критичного мислення та поступове формування власної ідентичності.

Дослідження підтвердило значущість сенситивних періодів для розвитку особистості учнів. Когнітивні здібності молодших школярів розвиваються швидко, тоді як підлітковий вік характеризується складними ментальними та психологічними змінами. Велике значення має освітнє середовище: підтримка з боку вчителів і батьків позитивно впливає на навчальну мотивацію, адаптацію до змінних умов навчання. Водночас надмірне навантаження та стресові фактори можуть гальмувати процес розвитку. Отримані результати можуть бути використані для оптимізації освітніх програм, адаптації навчального процесу під вікові особливості учнів та впровадження ефективних методик підтримки сенситивних періодів розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Міленіна Г. С. Гуманістична система навчання і розвитку особистості М. Монтессорі. *Актуальні наукові проблеми. Розгляд, вирішення, практика*. 2014. С. 25–30.
2. Швець Т. Старший шкільний вік як сенситивний період для розвитку соціально-особистісної компетентності. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Педагогічні науки*. 2023. Вип. 1 (54). С. 43–50.
3. Gabard-Durnam L., McLaughlin K. Sensitive periods in human development: charting a course for the future. *Current Opinion in Behavioral Sciences*. 2020. Vol. 36. p. 120–128. URL : <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2020.09.003>.
4. Woodard K., Pollak S. Is there evidence for sensitive periods in emotional development? *Current Opinion in Behavioral Sciences*. 2020. Vol. 36. p. 1–6. URL : <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2020.05.004>.

Стаття надійшла до редакції
19 квітня 2025р.